

ประโยค ป.ธ. ๖
แปล ไทยเป็นมคธ
สอบ วันที่ ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๖

๑. ความจริง ชื่อว่าสัมปทามี ๔ อย่าง คือ วัตถุสัมปทา ปัจจัยสัมปทา เจตนาสัมปทา คุณาติเรกสัมปทา ฯ บรรดาสัมปทา ๔ อย่างนั้น พระทักษิโณยบุคคล คือ พระอรหันต์หรือพระอนาคามี ผู้สมควรแก่อนิโรธสมบัติ ชื่อวัตถุสัมปทา ฯ ความเกิดขึ้นแห่งปัจจัยทั้งหลาย โดยธรรมสม่ำเสมอ ชื่อว่าปัจจัยสัมปทา ฯ ความที่เจตนาใน ๓ กาล คือ ในกาลก่อนแต่ให้ในกาลให้ ในกาลภายหลัง สหระคตด้วยโสมนัสทั้งเป็นญาณสัมปยุตต์ ชื่อว่าเจตนาสัมปทา ฯ อนึ่ง ความที่พระทักษิโณยบุคคลออกจากนิโรธสมบัติ ชื่อว่าคุณาติเรกสัมปทา ฯ ก็สัมปทาแม่ทั้ง ๔ อย่าง คือ พระปัจเจกพุทธเจ้า ผู้เป็นชินาสพเป็นพระทักษิโณยบุคคล ปัจจัยเกิดขึ้นแล้ว โดยธรรม ด้วยความที่ทำการรับจ้างได้แล้ว เจตนาบริสุทธิ์ใน ๓ กาล พระปัจเจกพุทธเจ้า ผู้พ้อออกจากสมบัติเป็นผู้ยังด้วยคุณ สำเร็จแล้วแก่นายภัตตมตติกะนี้ ฯ ด้วยอานุภาพแห่งสัมปทา ๔ อย่างเหล่านี้ นายภัตตมตติกะ จึงบรรลุมหาสมบัติในปัจจุบันทันตาเห็นทีเดียว เพราะฉะนั้น นายภัตตมตติกะนั้นจึงได้สมบัติจากสำนักของเศรษฐี ฯ

ก็ในกาลต่อมา ฝ่ายพระราชฯ ทรงสดับกรรมที่นายภัตตมตติกะนี้ทำแล้ว จึงได้รับสั่งให้เรียกเขามาเฝ้า แล้วพระราชทานทรัพย์หนึ่งพัน ทรงรับส่วนบุญ ทรงพอพระทัยพระราชทานโกศให้เป็นอันมาก แล้วก็ได้พระราชทานตำแหน่งเศรษฐีให้แล้ว ฯ เขาได้มีชื่อว่า ภัตตมตติเศรษฐี ฯ ภัตตมตติเศรษฐีนั้น เป็นสหายกับคันธเศรษฐีกินดื่มร่วมกัน ดำรงอยู่ตลอดอายุแล้วจตุจากอัทภพนั้นแล้ว ได้บังเกิดในเทวโลก เสวยทิพยสมบัติ พุทธันดรหนึ่ง ในพุทธชูปบาทกาลนี้ ได้ถือปฏิสนธิในตระกูลอุปัฏฐากของพระสารีบุตรเถระในพระนครสาวัตถี ฯ

๒. ในขณะนั้น แมื่อนาถปิณฑิกเศรษฐีสดับธรรมกถาแล้ว นิมนต์พระบรมศาสดา เพื่อเสวยในวันพรุ่งนี้ ฯ พระบรมศาสดา ตรัสว่า คฤหบดี อาตมา รั้งภัตตเพื่อฉันในวันพรุ่งนี้ไว้แล้ว เมื่อนาถปิณฑิกเศรษฐีกราบทูลว่า ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ คนอื่นมาก่อนกว่าข้าพระองค์ ไม่มี พระองค์ทรงรั้งภัตตของใครหนอแล ตรัสว่า คฤหบดี นางจุฬาสุกัททา นิมนต์อาตมาไว้แล้ว เมื่อเศรษฐีกราบทูลว่า ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ นางจุฬาสุกัททา อยู่ในที่ไกล ในที่สุดประมาณ ๑๒๐ โยชน์แต่ที่นี่มีใช่หรือ ? ตรัสว่า เจริญพร คฤหบดี ความจริง สัตบุรุษทั้งหลาย แม้อยู่ในที่ไกล ก็ย่อมปรากฏเหมือนอยู่เฉพาะหน้า ดังนี้แล้ว จึงตรัสพระคาถาว่า

สัตบุรุษทั้งหลาย ย่อมปรากฏในที่ไกล เหมือนภูเข
 หิมพานต์ อสัตบุรุษทั้งหลาย ย่อมไม่ปรากฏในที่นี้
 เหมือนลูกศรทั้งหลาย ที่เขายิงไป ในราตรี ฉะนั้น ฯ

บรรดาบทเหล่านั้น บทว่า สนฺโต เป็นต้น ความว่า ปราชญ์ทั้งหลายมีพระพุทธเจ้า เป็นต้น ชื่อว่า สัตบุรุษ เพราะความที่กิเลสทั้งหลายมีรากะ เป็นต้นสงบแล้ว แต่ในที่นี้ พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงประสงค์สัตว์ผู้มีอริการอันกระทำไว้แล้ว ในพระพุทธเจ้าในปางก่อนทั้งหลาย มีกุศลมูลหนาแน่นแล้ว อบรมภavanaไว้แล้วว่า สัตบุรุษ ฯ บทว่า ปกาเสนฺติ ความว่า แม้อยู่ที่ไกล เมื่อมาสู่คลองพระญาณ แห่งพระพุทธเจ้าทั้งหลาย ชื่อว่า ย่อมปรากฏได้ ฯ บทว่า หิมวโนโต ความว่า เปรียบเหมือนภูเขหิมพานต์ กว้าง ๓,๐๐๐ โยชน์ สูง ๕๐๐ โยชน์ ประดับด้วยยอด ๘๔,๐๐๐ ยอด ย่อมปรากฏ แม้แก่ชนทั้งหลายผู้อยู่ในที่ไกล เหมือนอยู่เฉพาะหน้า ฉนฺได สัตบุรุษทั้งหลาย ย่อมปรากฏ ฉนฺนิน ฯ

ใช้เวลา ๔ ชั่วโมง กับ ๑๕ นาที.

เฉลย ประโยค ป.ธ. ๖ แปล ไทยเป็นมคธ

๑. จตฺสฺโส ทิ สมฺปทา นาม วตฺถุสมฺปทา ปจฺจยสมฺปทา เจตนาสมฺปทา
 คุณาติเรกสมฺปทาติ ฯ ตตฺถ นิโรธสมฺปตฺติโรหิ อรทา วา อนาคามี วา ทกฺขิณฺเณยโย
 วตฺถุสมฺปทา นาม ฯ ปจฺจยानํ ฌมฺเมเน สเมเน อุปฺปตฺติ ปจฺจยสมฺปทา นาม ฯ
 ทานโต ปุพฺเพ ทานกาเล ปจฺจมาเคติ ตีสฺสุ กาลेषฺสุ เจตนา ย โสมนสฺสสทคตญาณ-
 สมฺปยุตฺตภาโว เจตนาสมฺปทา นาม ฯ ทกฺขิณฺเณยยสฺส ปน สมฺปตฺติโต วุจฺจิตภาโว
 คุณาติเรกสมฺปทา นามาติ ฯ อิมสฺส จ ชีณาสโว ปจฺเจกพฺพุโห ทกฺขิณฺเณยโย ภตฺติ
 กตฺวา ลทฺฐภาเวเน ปจฺจโย ฌมฺมโต อุปฺปนโน ตีสฺสุ กาลेषฺสุ เจตนา ปริสุทฺธา สม-
 ปตฺติโต วุจฺจิตมตฺโต ปจฺเจกพฺพุโห คุณาติเรโกติ จตฺสฺโสปี สมฺปทา นิปฺพนฺนา
 เอตาสํ อานุกาเวเน ทิฏฺฐเจเว ฌมฺเม มหาสมฺปตฺติ ปาปฺพณาติ ตสฺมา โส เสฏฺฐิโน
 สนฺติกา สมฺปตฺติ ลภติ ฯ

อปรมาเค จ ราชาปี อิมินา กตกมฺมํ สุตฺวา ตํ ปกฺโกสาเปตฺวา สหสฺสํ ทตฺวา
 ปตฺติ คเหตุวา ตฺมฺมจฺมานโส มหนฺตํ โภคํ ทตฺวา เสฏฺฐิจฺจฺจฺจฺจํ อทาลี ฯ ภตฺตภตฺติ-
 เสฏฺฐิติสฺส นามํ อโหสิ ฯ โส คนฺธเสฏฺฐิโน สทฺธิ สหาโย หุตฺวา เอกโต ชาทนฺโต
 ปิวฺนโต ยาวตายุกํ จตฺวา ตโต จโต เทวโลเก นิพฺพตฺติตฺวา เอกํ พุทฺธนฺตรํ ทิพฺพ-
 สมฺปตฺติ อนุกาเวตฺวา อิมสฺมี พุทฺธบุปฺปาเท สวตฺถิยํ สารีปฺตตตฺเถรสฺส อุปฺภูจากรุเล
 ปฏฺฐิสนฺธิ คณฺหิ ฯ **(ธมฺมปทฺฐจกถาย ปณฺจโม ภาโค/หน้า ๘๕ - ๘๖)**

๒. ตสฺมี ขณฺเณ อนาถปิณฺฑทิกโปปี ฌมฺมกถํ สุตฺวา สุวตฺตนาถ สตฺถารํ นิมนฺ-
 เตสิ ฯ สตฺถา อธิวตฺถถํ มยา คหปติ สุวตฺตนาถ ภตฺตนฺตติ วตฺวา ฆนฺเต มยา
 ปุเรตรํ อาคโต นตฺถิ กสฺส นุ โข โว อธิวตฺถนฺตติ วตฺเต จุฬฺสุภทฺทาย คหปติ
 นิมนฺตฺติโตติ วตฺวา นนฺ ฆนฺเต สุภทฺทา ทูเร วสติ อิตโต วิสตีโยชนสฺตมตฺถเกติ

วตุเต อาม คหปติ ทูเร วสนตปิ หิ สปริสา อภิมุเข จิตา วีย ปกาเสนตีติ วตวา
อิมิ คากมาห

ทูเร สนโต ปกาเสนตีติ หิมวโนโตว ปพพโต

อสนเตตถ น หิสสนตีติ รตตี ชิตตา ยถา สราตี ฯ

ตตถ สนโตติ ราคาที่น สนตตาย พุทธาทโย สนโต นาม ฯ อิธ ปน
ปพพพพเรสุ กตาทิการา อุตสนนกุสลมูลา ภาวิตภาวนา สดตา สนโตติ อธิปเปตา ฯ
ปกาเสนตีติ ทูเร จิตาปี พุทธานัน ฌาณปถัน อากจณตปา ปากฎา โหนตี ฯ
หิมวโนโตวาติ ยถา หิ ตโยชนสทสวิตถโต ปญจโยชนสตพเพโธ จตุราสีติยา
กฏสทสเสหิ ปฏิมณตีโต หิมวตปพพโต ทูเร จิตานปี อภิมุเข จิตโต วีย ปกาเสตี
เอว ปกาเสนตีติ อตโต ฯ (ธมมปทฎจกถาย สดตโม ภาโค/หน้า ๑๑๕ - ๑๑๖)